

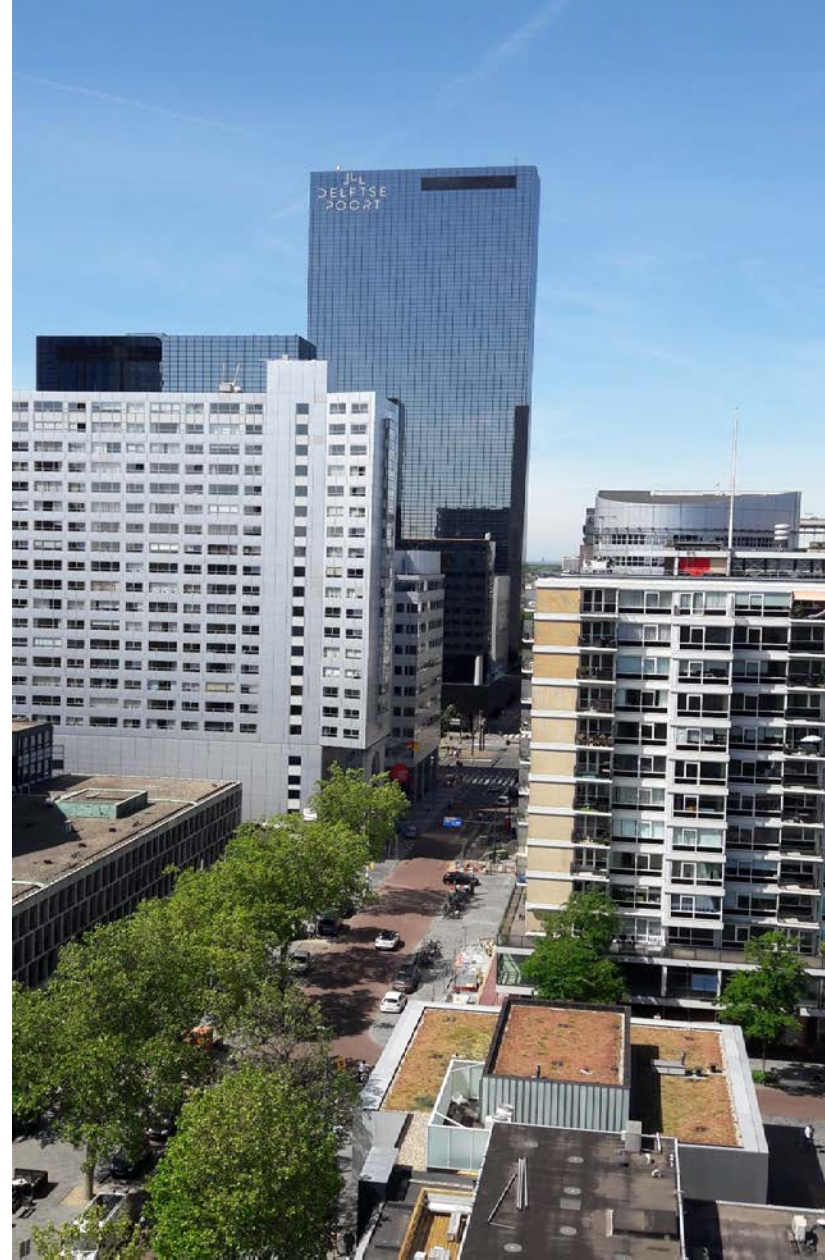
Hoogbouw en Externe Veiligheid

Jolanda Trijselaar

Portefeuillehouder Risicobeheersing Brandweer Nederland

20-11-2019

Klimaatmaatregelen en het dichtbouwen van steden brengen de brandweer in de problemen. Daarvoor waarschuwt de Haagse brandweercommandant Esther Lieben, landelijk portefeuillehouder incidentbestrijding.

‘Mensen stapelen is ook risico stapelen’

Jan-Willem Navis
Den Haag

Moot zijn ze, hè, die artist's impressies van die wolkenkrabbers die in Den Haag moeten komen", zegt Esther Lieben (55), brandweercommandant in Den Haag. "We hebben er gisteren met de Veiligheidsregio een presentatie over gehad. Echt prachtig. En hoog bij station Hollands Spoor is er één gepland van 250 meter! Maar de brandweervrouw in mij wordt daar wel een beetje zenuwachtig van."

Hoe dat komt? "Als wij met onze hoogwerker komen aanrijden, kunnen we blussen tot op 30 meter hoogte. Tenzij... als we voor de deur kunnen parkeren en de wagen kunnen struten, want de flats worden tegenwoordig steeds dichter op elkaar gebouwd. En dan ga ik nadenken over dat ene moment dat daar op de veertiende verdieping woont. Want ja, we moeten allemaal langer zelfredzaam zijn en langer thuis wonen. Maar als die toren in de brand vliegt, kunnen wij echt niemand meer komen redden. Denk maar niet dat het zin heeft dat we met een bakje omhoogkomen."

Lieben zegt het met een montere Haagse lach, maar haar boodschap is serieus. "Bij dit soort grote stedenbouwkundige plannen staat de veiligheid vaak onderop in de

ROTTERDAM

Strengere regels? Bouwen we gewoon nét iets lager

De gemeente Rotterdam, waar de hoogste gebouwen van Nederland staan, deelt de zorgen van Lieben over het brandgevaar van hoogbouw. Daarom zijn bouwregels aangepast voor gebouwen hoger dan 70 meter. Die hebben niet alleen op elke verdieping brandcompartimenten (twee door brand zich niet kan verspreiden), maar ook overal sprinklers. Onder de grond zijn waterbassins, zodat met meteen beslag hoeft te worden gelegd op het drinkwatermerk. Ralph Hamerlinck, brand-

veiligheidsadviseur bij branchevereniging Bouwen met Staal. "Het gevolg van deze regels is wel dat steeds meer projectontwikkelaars bouwen tot net iets onder de 70 meter. Een gebouw dat 71 meter hoog is, is doorgaans vijf keer veiliger dan een gebouw van 69 meter. Dat is een kostenafweging die bij de bouw wordt gemaakt." Het zou goed zijn als de veiligheidselzen niet steeds schaar' wordt toegepast, vindt Hamerlinck.

ROTTERDAM

prioriteitenlijst. Neem de nieuwbouwplannen rond Hollands Spoor. Dan staat in de sheet van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling dat op dat kleine stukje grond evenveel mensen gaan wonen als in Boskoop, 25.000. Dan denk ik: gok, hoeveel wagens zal ik eens laten uitrukken als Boskoop in brand staat?"

Sprinklers
Voor de eerste maal de grond in gaat, moet over brandbestrijding worden nagedacht, zegt Lieben. "Met zo veel mensen boven elkaar, die allemaal van die goedkope Chinese opsladers voor hun smartphone kopen omdat ze de originele kwijt zijn geraakt, kun je er maar beter voor zorgen dat een brand beperkt blijft tot een kamer." Door sprinklers te installeren bijvoorbeeld. "Maar dan vind ik het wel spannend hoe je zorgt dat je ook op 200 meter nog genoeg druk op de waterleiding houdt."

Brand op een hoge verdieping in een flat wordt doorgaans bestreden door twee verdiepingen onder de brandhaard materiaal klaar te zetten. Dat is in geval van brand de lift niet moet gebruiken, is niet alleen voor je eigen veiligheid, maar vooral om de spuitgasten niet in de weg te zitten. Lieben: "Jaaa, en dan één verdieping hoger de commandopost vanwaaruit de manschappen worden aangestuurd, zo heb ik het dertig jaar geleden allemaal geleerd inderdaad. Maar denk maar niet dat ik mijn mensen

Esther Lieben, "Dan ga ik nadenken over dat omhoog op de veertiende verdieping."

op 150 meter hoogte zo naar boven stuur. Bij hoge torens kunnen die soort draaiboeken allemaal de prullenbak in. Gecontroleerd uit laten branden, dat kunnen we dan."

Daar is geen baladige boodschap aan de politiek, maar de wereldwijde praktijk. Lieben pakt de presentatie van de gemeente over de wolkenkrabbers erbij. "Want het is niet zo dat ze op het stadhuis niet een beetje stilstaan bij dit risico. Kijk maar op de laatste pagina."

Daar staan plaatjes van majestueuze gebouwen die door even imposante vlammen worden versuft, uit Dubai en Peking. "Nergens konden ze blussen. Het is gewoon gevaarlijk om daar te wonen. Als je niet zelfredzaam bent, niet doet."

Als blussen niet lukt, wat doet Lieben dan om ellende te voorkomen? De verwoestende brand in de Grenfell Tower in Londen is het rampscen

Bij hoge torens kunnen al die oude draaiboeken de prullenbak in
— Esther Lieben, brandweer

nario: 72 mensen kwamen om het leven, als ratten in de val, omdat de gevel was gemaakt van zeer brandbaar materiaal. "Daar probeer ik iedereen op te wijzen. Investeren in goede materialen die niet zomaar vlam vatten. De vuistregel bij een groot project is dat je bouwkosten 20 procent hoger uitvallen als je het echt brandveilig wilt maken. Maar ik denk dat dit percentage groter wordt naarmate je hoger bouwt. Ga daar afschiet niet op bezuinigen, dat is het enige dat je kunt doen."

Om te voorkomen dat bouwers dit als sluitpost zien en erop bekimbelen, probeert Lieben een nieuwe tactiek uit: de aanval. "Jou eender de brandweer bij de plannen betrokken wordt, hoe beter we kunnen adviseren." Kampen moeten voorkomen worden door aangescherpte bouwvoorschriften. "Materialen die lang tegen hitte kunnen bijvoorbeeld, naast sprinklers. En de infrastructuur moet op orde zijn: dichtbebouwde gebieden moeten toegankelijk zijn."

Dat Lieben namens Brandweer Nederland als specialist incidentbestrijding nu wel aanschuiven bij het bestuderen van de bouwtekening, is een kleine revolutie. Nog te vaak lopen de spuitgasten achteraan. "Dat zie je nu heel erg bij de energietransitie. Politici buiden over elkaar heen om elektrisch rijden groot te maken, maar als zo'n batterij in brand vliegt, moeten we die vier dagen onder water zetten om het vuur te doven. Veel parkeergarages mag je niet inrijden met een lpg-tank. Maar tien Tesla's naast elkaar? Geen probleem!"

Uitvinder
De brandweer is niet tegen verduurzaming. "En ik snap ook wel dat er nooit meer iets nieuws bedacht wordt als elke uitvinder bij elke stap moet nadenken of die brandgevaar oplevert. Maar voor je op grote schaal plannen uitvoert, is het toch wel handig om daar even bij stil te staan. Ik lees van alles over hoe waterstof door het bestaande gaasnet zou kunnen, als schone energiebron. Nou, als je dan een keer een gaslek hebt zoals later in het Laakkwartier, heb je er geen vlamme bij te houden om de boel te laten ontploffen."

Omdat de ontwikkelingen zo snel gaan, werkt de brandweer samen met experts van TNO en hogescholen. Lectoren met verstand van brandbestrijding en energietransitie signaleren welke nieuwe technieken op punt van doorbreken staan. "De samenleving is in versnelling. En de risico's zijn zo specifiek dat we ze niet meer met algemene richtlijnen kunnen afdekken. Dus bij die uitvinders en beleidsmakers moet echt een brandweerman aanschuiven die kan overzien wat er mis kan gaan. En andersom hebben wij als brandweer ook die uitvinders nodig om de risico's goed te leren kennen en een goede aanpak te verzinnen."

Lieben heeft een indringende waarschuwing. "De combinatie van de supersnelle energietransitie en het dichtbouwen van de stad gaat problemen opleveren. Mensen stapelen is ook risico stapelen: 1500 woningen op een hoog betrekt ook 1500 auto's die van en naar het werk gaan. Ook in de spits is het wel handig als je daadwerkelijk bij het vuur kunt komen dat je moet blussen. Als ik zie hoe alleen al mijn Den Haag moet groeien, houd ik mijn hart vast."

WAT ALS ER BRAND UITBREEKT?

Veiligheid bij hoogbouw in het geding

De brandweer maakt zich grote zorgen om de forse toename van hoogbouwprojecten, waarbij de veiligheid te vaak 'onderaan de prioriteitenlijst' staat. Daarvoor waarschuwt de Haagse brandweercommandant Esther Lieben als landelijk portefeuillehouder incidentbestrijding. Ook de opkomst van de elektrische auto levert grote risico's op.

Jan-Willem Navis
Den Haag

Mede ingegeven door de woningnood neemt het aantal hoogbouwprojecten door heel het land fors toe, maar dat kost de brandweer hoofdbrekens. "Onze hoogwerkers komen tot 30 meter hoogte, maar daarboven kunnen we een brand alleen van binnen bestrijden", zo stelt Lieben. "Als een toren helemaal in brand vliegt, kunnen wij echt niemand meer komen redden."

De brandweercommandant wil dat er bij nieuwe (hoog-)bouwplannen veel eerder aan de brandveiligheid wordt gedacht. Lieben pleit voor het gebruik van betere bouwmaterialen. Zo kan het brandgevaar worden beperkt door brandwerende wanden en deuren en technische installaties zoals sprinklers. Die zijn voor gebouwen boven de 70 meter al verplicht, vertelt brandveiligheidsdeskundige Ralph Hamerlinck.

meer in lagere gebouwen gelden minder strenge regels. Hij vindt dat dit verschil nu veel te groot is.

Volgens Lieben zou voor het brandveilig bouwen zo'n 10 procent van de bouwkosten moeten worden gereserveerd. Zij waarschuwt ook dat gemeenten erop moeten letten dat een gebied voor brandweervagens bereikbaar blijft. Zo heeft de gemeente Den Haag rond station Holland Spoor een woonwijk met veel torens gepland, qua aantal inwoners straks vergelijkbaar met de gemeente Boskoop. "De infrastructuur moet op orde zijn: ook dichtbebouwde gebieden moeten toegankelijk zijn."

Elektrisch rijden
Ook de opkomst van elektrische auto's levert extra risico's op. Volgens Lieben wordt daar onvoldoende op ingespeeld. "Politici buiden over elkaar heen om elektrisch rijden groot te maken. Maar als zo'n accu in brand vliegt, moeten we die vier dagen onder water zetten om het vuur te doven."

Dat vereist duidelijke overheidsrichtlijnen, zegt Lieben. "Voor je op grote schaal plannen uitvoert, is het handig om eens bij het brandgevaar stil te staan." Ze wijst op parkeergarages. "Voor auto's met een lpg-tank zijn vaak strenge regels. Toch is het geen probleem als er tien Tesla's naast elkaar staan." ■ 14

Voorbeeld van hoogbouw die in Den Haag moet vrijrijzen.
ARTIST'S IMPRESSION
REGIO/ROO

Rol van de Veiligheidsregio's:

- Betrek Veiligheidsregio's zo vroeg mogelijk bij innovatie en bouwprojecten voor integrale afwegingen
- Check op wet- en regelgeving (is minimaal veiligheidsniveau)
- Ervaring en expertise vanuit andere projecten en nieuwe ontwikkelingen
- Relatie voorbereiding op inzet van hulpverleners
- Communiceer over de risico's en mogelijke effecten richting bewoners/gebruikers/bestuurders

Wat is nodig voor (hoog)bouw?

- Brandveiligheid integraal opnemen in regelgeving
 - Nieuwe handreiking hoogbouw
 - Vlucht-concept of schuilconcept?
 - Gevelbeplating
- Actuele inzetstrategie hulpdiensten

Vijftien Vlaardingse woningen onbewoonbaar na brand in portiekflat

Samenvattend

- Betrek Veiligheidsregio's in een vroeg stadium van planontwikkeling of andere innovaties
- Zorg voor integrale regelgeving over brandveiligheid
- Realiseer je dat de regelgeving slechts de minimale norm is
- Denk na over het begrip zelfredzaamheid
- Aanpassen handreiking brandveiligheid hoge gebouwen
- Accepteer risoc's!